

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

О. Р. Вайцеховська, О. В. Руденко

**МІЖНАРОДНЕ
ПРИВАТНЕ ПРАВО:
ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА**

Навчально-методичний посібник

Харків
«Право»
2023

УДК 341.9
В65

Рецензенти:

М. М. Микісвич, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри європейського права Львівського національного університету імені Івана Франка;

М. В. Менджул, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 1 від 30 січня 2023 р.)*

Вайцеховська О. Р.

В65 Міжнародне приватне право: загальна частина : навч.-метод. посіб.
/ О. Р. Вайцеховська, О. В. Руденко. – Харків : Право, 2023. – 256 с.
ISBN 978-966-998-493-7

У виданні, підготовленому на підставі аналізу сучасного законодавства та міжнародних договорів України, законодавства і судової практики іноземних держав, викладено такі питання загального характеру, як предмет, методи, джерела, правовий статус суб'єктів міжнародного приватного права, його тенденції розвитку й інші питання, які мають методологічне значення для міжнародного приватного права.

Посібник містить виклад лекційного матеріалу, плани семінарських занять і навчально-методичні рекомендації до них, тести, задачі, перелік нормативно-правових актів і рекомендованої літератури.

Для студентів, аспірантів, викладачів юридичних вишів і факультетів та інших навчальних закладів; для економістів і юристів-практиків.

УДК 341.9

ISBN 978-966-998-493-7

© Вайцеховська О. Р., Руденко О. В., 2023
© Видавництво «Право», 2023

ЗМІСТ

Передмова	5
Перелік умовних скорочень	7

ТЕМА 1

ПРЕДМЕТ, МЕТОДИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

1.1. Оглядова лекція	11
1.2. План семінарського заняття та навчально-методичні рекомендації.....	31
1.3. Нормативні акти та література.....	32
1.4. Задачі та тестові завдання	33

ТЕМА 2

ДЖЕРЕЛА МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

2.1. Оглядова лекція	55
2.2. План семінарського заняття та навчально-методичні рекомендації.....	83
2.3. Нормативні акти та література.....	83
2.4. Задачі та тестові завдання	86

ТЕМА 3

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

3.1. Оглядова лекція	108
3.2. План семінарського заняття та навчально-методичні рекомендації.....	124
3.3. Нормативні акти та література.....	125
3.4. Задачі та тестові завдання	126

ТЕМА 4

ПРАВОВИЙ СТАТУС ФІЗИЧНИХ ОСІБ У МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

4.1. Оглядова лекція	151
----------------------------	-----

4.2. План семінарського заняття та навчально-методичні рекомендації.....	174
4.3. Нормативні акти та література.....	175
4.4. Задачі та тестові завдання	177

ТЕМА 5

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ТА ДЕРЖАВИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

5.1. Оглядова лекція	188
5.2. План семінарського заняття та навчально-методичні рекомендації.....	208
5.3. Нормативні акти та література.....	209
5.4. Задачі та тестові завдання	211
Словник термінів з міжнародного приватного права.....	225

══════ Передмова

Стрімке зростання кількості та різновидів приватних відносин з іноземним елементом закономірно призвело до змін у розумінні значення міжнародного приватного права з боку національного законодавства і доктрини. На фоні процесів глобалізації, інтеграції та міжнародного розділу праці роль міжнародного приватного права зростає і в міжнародному співтоваристві. Цим обумовлений розвиток і удосконалення міжнародного приватного права, яке спрямоване на вирішення все більш складних завдань.

На сьогодні жоден практикуючий юрист, незалежно від роду своєї діяльності, не може обійтися без знань з міжнародного приватного права. Міжнародне приватне право є однією з найважливіших дисциплін у вищих юридичних навчальних закладах України. Розвиток транскордонного співробітництва держав, масштабна міграція населення та інтернаціоналізація приватних відносин у різних сферах громадянського суспільства надають даній дисципліні важливе загальнотеоретичне та прикладне значення. За допомогою норм міжнародного приватного права здійснюється регулювання цивільних, трудових, сімейних, спадкових та інших суспільних відносин, ускладнених іноземним елементом. Проте, вивчення особливостей правового регулювання окремих видів приватних відносин з іноземним елементом, потребує знань категоріально-понятійного апарату даної галузі та її теоретичних основ.

Книга 1 «Міжнародне приватне право: загальна частина» містить виклад таких питань як поняття, предмет, методи, джерела, тенденції розвитку та історія розвитку міжнародного приватного права. У виданні проаналізовані поняття, структура, види та особливості дії колізійно-правової норми. Висвітлені особливості співвідношення міжнародного приватного права з іншими галузями права, а також сутність зворотного відсилання, проблеми кваліфікації норм іноземного права, обходу закону в міжнародному приватному праві, застереження про публічний порядок та інших питань, які мають методологічне значення для міжнародного приватного

права. Особлива увага у посібнику приділена правосуб'єктності фізичних, юридичних осіб та держави у міжнародному приватному праві. Питання статусу суб'єктів міжнародного приватного права розглянуто у загальній частині, оскільки знання про правосуб'єктність учасників відносин необхідні для подальшого вивчення особливостей правового регулювання різних видів приватних відносин з іноземним елементом, в кожному з яких приймають участь фізичні та юридичні особи.

Для більш ґрунтовного засвоєння матеріалу, який викладений у посібнику, до кожної теми надається список нормативно-правових джерел та літератури, а також пропонуються тести та задачі для самоконтролю.

══════ Перелік умовних скорочень

АПЕК –	Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АПЕК – Asia-Pacific Economic Cooperation).
АСЕАН –	Асоціація держав Південно-Східної Азії (ASEAN – Association of South East Asian Nations).
БМР –	Банк міжнародних розрахунків (BIS – Bank for International Settlements).
БАГІ –	Багатостороння агенція з гарантій інвестицій (MIGA – Multilateral Investment Guarantee Agency).
ВОІВ –	Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO – World Intellectual Property Organization).
ВООЗ –	Всесвітня організація охорони здоров'я (WHO – World Health Organization).
ГАТТ –	Генеральна угода з тарифів і торгівлі (GATT – General Agreement on Tariffs and Trade).
ЕВС –	Економічний валютний союз (EMU – Economic and Monetary Union).
ЕСКАТО –	Економічна соціальна комісія ООН для Азії і Тихого океану (ESCAP – UN Economic and Social Commission for Asia and the Pacific).
ЕКОСОП –	Економічна і соціальна рада ООН (ECOSOC – Economic and Social Council).
ЄАВТ –	Європейська асоціація вільної торгівлі (EFTA – European Free Trade Association).
ЄВС –	Європейська валютна система (EMS – European Monetary System).
ЄС –	Європейський Союз (EU – European Union).
ЄБРР –	Європейський банк реконструкції та розвитку (EBRD – European Bank for Reconstruction and Development).
ЄВРОКОНТРОЛ –	Європейська організація з безпеки повітряної навігації (EUROCONTROL – European Organization for the Safety of Air Navigation).
ЄЕК –	Європейська економічна комісія ООН (ECE – UN Economic Commission for Europe).
ЄІБ –	Європейський інвестиційний банк (EIB – European Investment Bank).

ЄКАК –	Європейська конференція цивільної авіації (ECAC – European Civil Aviation Conference).
ЄОВС –	Європейське об'єднання вугілля та сталі (EUCS – European Unity of Coal and Steel).
ЄПО –	Європейська патентна організація (EPO – European Patent Organization).
ЄФР –	Європейський фонд розвитку (EDF – European Development Fund).
ЄФРР –	Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF – European Regional Development Fund).
ЄЦБ –	Європейський центральний банк (ECB – European Central Bank).
ІБР –	Ісламський банк розвитку (ISDB – Islamic Development Bank).
ІКАО –	Міжнародна організація цивільної авіації (ICAO – International Civil Aviation Organization).
ІМО –	Міжнародна морська організація (IMO – International Maritime Organization).
ІНКОТЕРМС –	міжнародний документ, прийнятий Міжнародною Торговою Палатою, в якому сформульовані уніфіковані офіційні правила по тлумаченню торгових термінів, які одержали найбільше поширення у світовій торгівлі.
МаБР –	Міжамериканський банк розвитку (IDB – Inter – American Development Bank).
МАГАТЕ –	Міжнародна агенція з атомної енергії (IAEA – International Atomic Energy Agency).
МАР –	Міжнародна асоціація розвитку (IDA – International Development Association).
МБРР –	Міжнародний банк реконструкції та розвитку (IBRD – International Bank for Reconstruction and Development).
МВФ –	Міжнародний валютний фонд (IMF – International Monetary Fund).
МЕРКОСУР –	Південний спільний ринок, Спільний ринок країн Південного Конусу (MERCOSUR – Mercado Comun del Sur).

МОП –	Міжнародна організація праці (ILO – International Labor Organization).
МПП –	міжнародне приватне право
МТП –	Міжнародна торговельна палата (ICC–International Chamber of Commerce).
МФК –	Міжнародна фінансова корпорація (IFC–International Finance Corporation).
МФСР –	Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (IFAD–International Fund for Agricultural Development).
МЦУІС –	Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів (ICSID–International Center for Settlement of Investment Disputes).
НАФТА –	Північноамериканська асоціація вільної торгівлі (NAFTA – North American Free Trade Association).
ОАД –	Організація американських держав (OAS – Organization of American States).
ОАС –	Організація африканської єдності (OAU – Organization of American Unity).
ОЕСР –	Організація економічного співробітництва й розвитку (OECD – Organisation for economic Cooperation and Development).
ОБСЕ –	Організація з безпеки і співробітництва в Європі (OSCE – Organization for Security and Cooperation in Europe).
ООН –	Організація Об’єднаних Націй (UN – United Nations).
ОПЕК –	Організація країн – експортерів нафти (ОПЕК – Organization of the Petroleum Exporting Countries).
ПРООН –	Програма розвитку Організації Об’єднаних Націй (UNDP – United Nations Development Programme).
СБ –	Світовий банк (WB – World Bank).
СНД –	Співдружність Незалежних Держав (CIS – Commonwealth of Independent States).
СПС –	Світовий поштовий союз (UPU – Universal Postal Union).
СТО –	Світова туристська організація (WTO – World Tourism Organization).

УНІДРУА –	Міжнародний інститут з уніфікації приватного права в Римі (міжурядова міжнародна організація).
ФАО –	Продовольча і сільськогосподарська організація (FAO – Food and Agricultural Organization).
ЮНЕП –	Програма ООН з навколишнього середовища (UNEP – United Nations Environment Programme).
ЮНЕСКО –	Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки, культури (UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization).
ЮНІДО –	Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (UNIDO – United Nations Industrial Development Organisation).
ЮНІСЕФ –	Дитячий фонд Організації Об'єднаних Націй (UNICEF – United Nations Children's Fund).
ЮНКТАД –	Конференція ООН з торгівлі й розвитку (UNCTAD – United Nations Conference on Trade and Development).
ЮНСІТРАЛ –	Комісія ООН з прав міжнародної торгівлі (UNCITRAL – United Nations Commission on International Trade Law).
ЮНСІТРАЛ –	Комісія ООН з права міжнародної торгівлі.